

DEKRET PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 24 listopada 1937 r.

o znakach wojska i marynarki wojennej.

Na podstawie art. 63 ust. (1) ustawy konstytucyjnej oraz zgodnie z dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9 maja 1936 r. o sprawowaniu zwierzchnictwa nad Siłami Zbrojnymi i organizacji naczelných władz wojskowych w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 286) postanawiam co następuje:

Rozdział I.

Przepisy wstępne.

Art. 1. Znakami wojska i marynarki wojennej są:

- a) w wojsku: sztandar, flaga i szachownica lotnicza;
- b) w marynarce wojennej: bandera wojenna, znak dowódcy okrętu i proporzec marynarki wojennej; statki powietrzne i porty lotnictwa marynarki wojennej używają znaków wojska.

Art. 2. Poza wymienionymi w art. 1 znakami wojska i marynarki wojennej stosuje się:

- a) w wojsku: oznaczenia wojskowe (odróżnienia i wyróżnienia), do których zalicza się proporce i buńczuki, znaki dowódców, znaki oddziałowe, chorągiewki, płomienie itp.;
- b) w marynarce wojennej: oznaczenia marynarki wojennej, do których zalicza

się flagi i proporczyki dowódców oraz inne flagi i proporczyki.

Art. 3. Minister Spraw Wojskowych — a co do marynarki wojennej, z jego upoważnienia, szef Kierownictwa Marynarki Wojennej — ustala wzory znaków wymienionych w art. 2, oraz określa rozkazem te formacje wojska i marynarki wojennej, którym służy prawo do posiadania tych znaków.

Art. 4. Minister Spraw Wojskowych — a co do marynarki wojennej, z jego upoważnienia, szef Kierownictwa Marynarki Wojennej:

- a) nadaje, z wyjątkiem sztandarów, wszelkie znaki stosowane w wojsku i marynarce wojennej;
- b) określa rozkazem warunki i sposoby używania wszelkich znaków wojska i marynarki wojennej.

Art. 5. Nazwa „sztandar” i „bandera wojenna” oraz wzór tych znaków, ustalony w dekreście niniejszym, przysługuje wyłącznie znakom używanym przez wojsko i marynarkę wojenną.

Art. 6. Ustalone w dekreście niniejszym lub w przepisach na jego podstawie wydanych znaki wojska i marynarki wojennej korzystają

z ochrony przewidzianej ustawowo dla godeł państwowych.

Rozdział II.

Znaki wojska.

A. Sztandary.

Art. 7. Sztandar jest widomym znakiem uosabiającym Państwo Polskie; jest symbolem najwyższych wartości ducha i ciała, których Polska wymaga od swych żołnierzy.

Art. 8. (1) Prawo do posiadania sztandaru służy formacjom liniowym wojska, liniowym oddziałom lądowym marynarki wojennej oraz szkołom kształcącym na oficerów służby stałej lub podoficerów zawodowych.

(2) Sztandary nadaje Prezydent Rzeczypospolitej jako Zwierzchnik Sił Zbrojnych na wniosek Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 9. Sztandar składa się z płatu, orła, drzewca i kokardy.

Art. 10. (1) Płatem sztandaru jest tkanina biała w kształcie kwadratu, na której obu stronach znajduje się krzyż kawalerski wykonany z tkaniny czerwonej (barwy cynobru). Jeden bok płatu przytwierdza się do drzewca. Boki sztandaru, z wyjątkiem boku przytwierdzonego do drzewca obszyte są frędzlą barwy jasnej złota szerokości 5 cm.

(2) Na prawej stronie płatu (wzór Nr 1) tj. ze stanowiska patrzącego na lewo od drzewca, pośrodku krzyża kawalerskiego znajdują się dwie gałązki wawrzynu ułożone w kształcie wieńca. Pośrodku wieńca mieści się orzeł państwowy. Pomiedzy ramionami krzyża kawalerskiego w rogach płatu są umieszczone mniejsze wieńce z wawrzynu, a w ich polach numery formacji, albo — zamiast numeru — inicjały (emblematy) formacji.

(3) Na lewej stronie płatu (wzór Nr 2), pośrodku krzyża kawalerskiego znajduje się wieńiec, taki sam jak na prawej stronie płatu, a w wieńcu trzywierszowy napis: „Honor i Ojczyzna”. Pomiedzy ramionami krzyża, w rogach płatu znajdują się mniejsze wieńce, jak na prawej stronie płatu, lub tarcze; w wieńcach lub na tarczach mogą być umieszczane numery lub emblematy formacji, inicjały szefa formacji, wizerunki świętych, herby lub godła miejscowości związanych z historią formacji itp. Na ramionach krzyża kawalerskiego mogą być umieszczane nazwy miejscowości i daty związane z historią formacji. Emblematy, symbole itp., umieszczane stosownie do decyzji Ministra Spraw Wojskowych w wieńcach lub na tarczach, a także napisy na ramionach krzy-

ża haftowane są według wzorów zatwierdzonych przez Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 11. (1) Orzeł przedstawiony jest w pozycji siedzącej, głowę trzyma zwróconą w prawo; na głowie umieszczona jest korona, skrzydła są rozchylone i wzniesione ku górze; szponami opiera się o graniastą podstawę. Na przedniej ścianie podstawy umieszcza się numer formacji albo — zamiast numeru — inicjały (emblematy) formacji.

(2) Orzeł i podstawa są wykonane z białego metalu (srebra); korona, dziób i szpony są złoczone.

(3) Wysokość orła z podstawą wynosi 25 cm, samej podstawy 6 cm, długość podstawy 9 cm, szerokość 4,5 cm.

Art. 12. Drzewce, długości 2,5 m jest sporządzone z drzewa toczonego i polituowanego. Na jednym jego końcu umieszczony jest orzeł z podstawą, na drugim metalowe stożkowate okucie.

Art. 13. (1) Kokarda jest uwiązana ze wstęgi o barwach państwowych, końce jej zwisają swobodnie i są obszyte, jak boki płatu, frędzlą. Na wstędze może być wyhaftowana dewiza formacji, której brzmienie i wzór zatwierdza Minister Spraw Wojskowych. Kokardę umieszcza się na drzewcu, poniżej podstawy z orłem po prawej stronie płatu.

(2) Na sztandarach formacji odznaczonych krzyżem orderu wojennego „Virtuti Militari” jest umieszczona pod kokardą o barwach państwowych druga kokarda uwiązana ze wstęgi orderu wojennego „Virtuti Militari” I klasy. Końce wstęgi są obszyte frędzlą, jak wstęgi o barwach państwowych. Układ kokard równoległy. Szerokość wstęgi wynosi 10 cm. Na drzewcu sztandaru między pierwszym a drugim gwoździem od góry przytwierdzony jest krzyż orderu wojennego „Virtuti Militari” klasy V (wzór Nr 3).

Art. 14. (1) Na sztandarze formacji, której został nadany order zagraniczny, mogą być za zezwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej umieszczone oznaki (kokarda, krzyż) tego orderu.

(2) Oznaki orderu zagranicznego umieszcza się na sztandarze w ten sam sposób, jak oznaki orderu wojennego „Virtuti Militari”. O ile sztandar posiada już oznaki orderowe, oznaki nowego orderu umieszcza się pod oznakami orderu otrzymanego poprzednio.

Art. 15. Wymiary płatu sztandaru, oraz ilość gwoździ służących do przytwierdzenia płatu do drzewca ustala się następująco:

- a) dla formacji piechoty, lotnictwa, saperów oraz dla nie wymienionych pod lit.
- b) wszelkich innych formacji wojsko-

wych, tudzież dla wszelkich szkół kształcących kandydatów na oficerów służby stałej i podoficerów zawodowych, nie wymienionych poniżej pod lit. b), — bok płatu sztandaru wynosi 1 m, — ilość gwoździ 21;

- b) dla formacyj kawalerii, artylerii, broni pancernych i wojsk łączności oraz dla szkół, kształcących kandydatów na oficerów służby stałej i podoficerów zawodowych tych broni, — bok płatu sztandaru wynosi 65 cm, ilość gwoździ 16.

B. Flagi wojska.

Art. 16. Rozróżnia się następujące flagi wojska:

- a) flaga wojskowych statków żeglugi śródlądowej,
b) flaga wojskowych portów lotniczych oraz wojskowa flaga balonowa.

Art. 17. (1) Flagą wojskowych statków żeglugi śródlądowej (wzór Nr 4) jest płat tkaniny o barwach państwowych, w kształcie prostokąta. Pośrodku białego pasa umieszczony jest herb państwowy. Na pasie czerwonym flagi umieszczone są w kolorze czarnym dwie skrzyżowane kotwice.

(2) Do krótszego boku flagi wszyta jest linka służąca do umocowania i podnoszenia flagi.

(3) Stosunek szerokości do długości płatu wynosi $1:2\frac{1}{2}$. Stosunek wysokości herbu państwowego do szerokości płatu wynosi 1:3, stosunek wysokości kotwicy do szerokości płatu wynosi 1:4.

Art. 18. (1) Flagą wojskowych portów lotniczych oraz wojskową flagą balonową (wzór Nr 5) jest płat tkaniny o barwach państwowych w kształcie prostokąta. Pośrodku białego pasa jest umieszczony herb państwowy. Na białym pasie jest umieszczona również szachownica lotnicza wedle wzoru Nr 6.

(2) Do krótszego boku flagi wszyta jest linka służąca do umocowania i podnoszenia flagi.

(3) Stosunek szerokości do długości płatu wynosi 5:8. Stosunek wysokości herbu państwowego i szachownicy lotniczej do szerokości płatu wynosi 2:5.

C. Szachownica lotnicza.

Art. 19. (1) Do oznaczenia wojskowych samolotów i balonów służy szachownica lotnicza (wzór Nr 6).

(2) Szachownica lotnicza jest to kwadrat podzielony na cztery równe pola, z których

lewe górne i prawe dolne są barwy czerwonej z obwódką białą, a pozostałe — barwy białej z obwódką czerwoną. Stosunek obwódek do pola wynosi 1:5.

Rozdział III.

Znaki marynarki wojennej.

A. Bandera wojenna.

Art. 20. Polska bandera wojenna uosabia Państwo Polskie. Jest ona symbolem najwyższych wartości ducha i ciała, których Ojczyzna wymaga od swej marynarki wojennej. Podniesiona na właściwym miejscu na okręcie lub na statku wcielonym do marynarki wojennej, jest widomym znakiem przynależności okrętu lub statku do Polskiej Marynarki Wojennej.

Art. 21. Prawo do posiadania bandery wojennej służy okrętom oraz statkom wcielonym do marynarki wojennej.

Art. 22. (1) Bandera wojenna (wzór Nr 7) jest płatem tkaniny o barwach państwowych w kształcie prostokąta z wcięciem trójkątnym w jednym z krótszych boków. Pośrodku białego pasa w połowie odległości pomiędzy bokiem bez wcięcia, a wcięciem, umieszczony jest herb państwowy.

(2) Stosunek szerokości do całkowitej długości wynosi $5:10\frac{1}{2}$, głębokość wcięcia jest równa połowie szerokości prostokąta. Stosunek wysokości herbu państwowego do szerokości prostokąta wynosi 2:5.

(3) Do boku płatu bez wcięcia, jest wszyta linka służąca do umocowania i podnoszenia bandery.

B. Znak dowódcy okrętu.

Art. 23. (1) Znak dowódcy okrętu (wzór Nr 8) służy dla oznaczenia okrętu lub statku wcielonego do marynarki wojennej, będącego w kampanii i pozostającego pod dowództwem oficera marynarki wojennej.

(2) Znakiem tym jest wstęga o barwach państwowych z głębokim wcięciem na końcu oraz krzyżem kawalerskim w części wstęgi przy maszcie. W środku krzyża znajduje się okrągła tarcza. Ramiona krzyża i pół tarczy, znajdujące się na białym pasie, są czerwone, a ramiona i pół tarczy na czerwonym pasie — białe.

(3) Stosunek szerokości do długości znaku wynosi 1:25; wysokość krzyża kawalerskiego w stosunku do szerokości znaku 1:2.

(4) Do wstęgi w jej części bez wcięcia jest wszyta linka służąca do umocowania i podnoszenia znaku.

C. Proporzec marynarki wojennej.

Art. 24. (1) Proporzec marynarki wojennej (wzór Nr 9) jest to płat tkaniny o barwach państwowych w kształcie prostokąta.

(2) Pośrodku płatu umieszczony jest krzyż kawalerski, którego ramiona położone na białym polu są czerwone, a na czerwonym polu — białe. Okrągła tarcza w środku krzyża jest czerwona. Na tarczy tej znajduje się ramię zbrojne (ręka z mieczem). Ramię z mieczem zwrócone jest w stronę od masztu.

(3) Stosunek pionowej szerokości do poziomej długości wynosi 5:6, stosunek wysokości krzyża kawalerskiego do pionowej szerokości płatu wynosi 4:5.

(4) Do boku płatu jest wszyta linka służąca do umocowania i podnoszenia proporca.

(5) Prawo do proporca marynarki wojennej służy okrętom oraz statkom wcielonym do marynarki wojennej według zasad określonych przez szefa Kierownictwa Marynarki Wojennej.

Rozdział IV.**Przepisy końcowe.**

Art. 25. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach (Dz. U. R. P.

Nr 115, poz. 980), zmienionym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 629), ustawą z dnia 14 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 246) i ustawą z dnia 3 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 111) wprowadza się zmiany następujące:

- a) uchyla się art. 6 — 11 i ust. ost. art. 26;
- b) tytuł rozporządzenia otrzymuje brzmienie:

„Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach i pieczęciach”;

- c) tytuł III otrzymuje oznaczenie: „Tytuł III. Flagi i bandery”.

Art. 26. Wprowadzone przed wejściem w życie dekretu niniejszego znaki wojska i marynarki wojennej (chorągwie i sztandary oddziałów wojskowych), jak również wizerunki orła państwowego na nich nie ulegają zmianie.

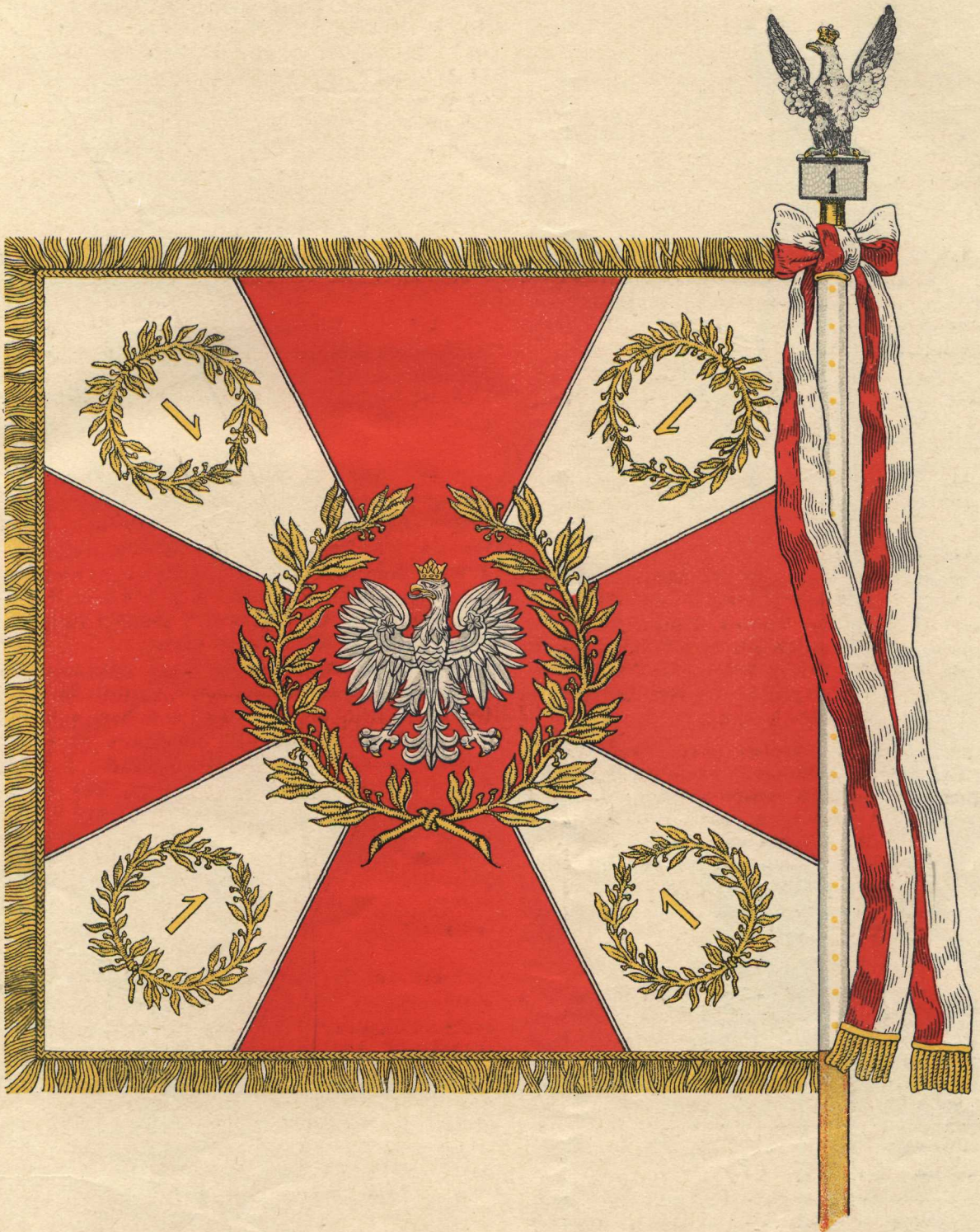
Art. 27. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych.

Art. 28. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

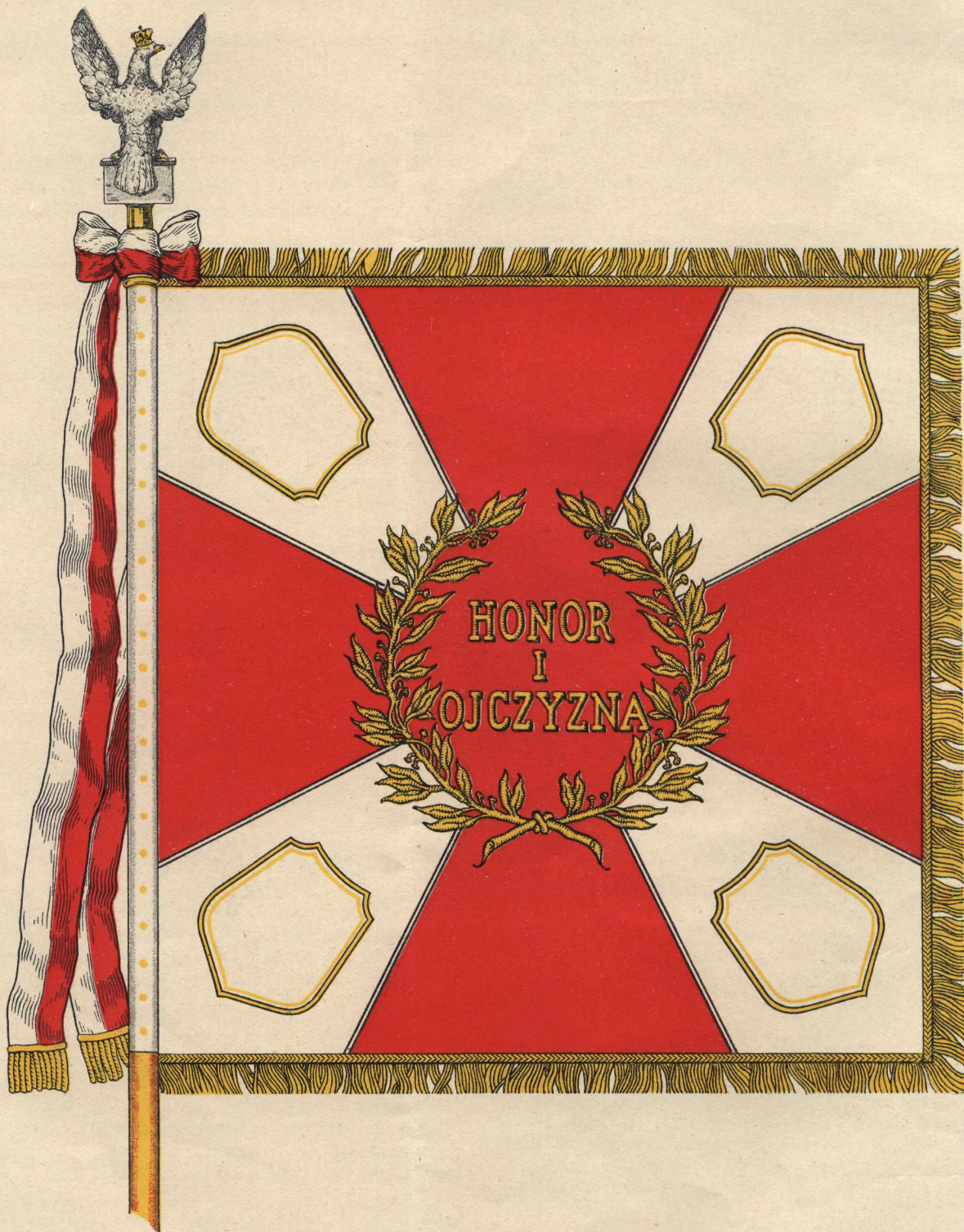
Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki*

Sztandar
prawa strona.

Sztandar
lewa strona.

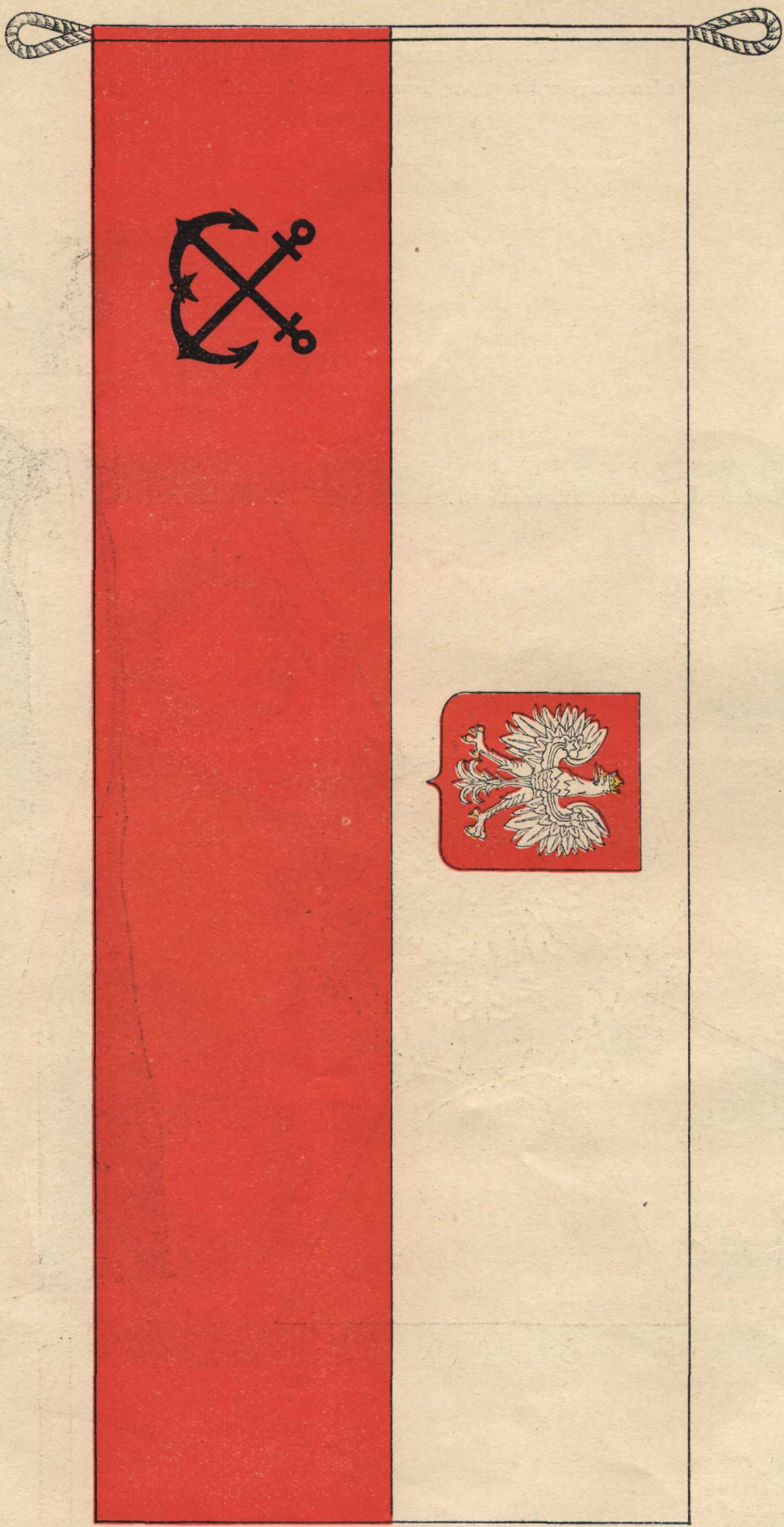

Sztandar

odznaczony orderem wojennym „Virtuti Militari”.

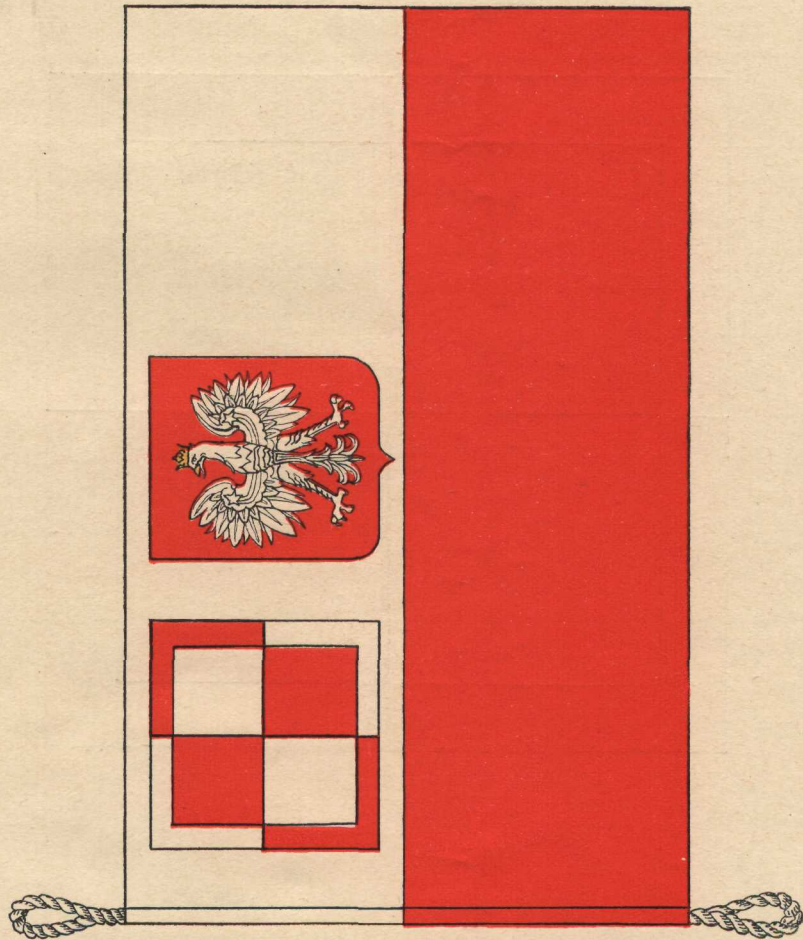

Flaga wojskowych statków żeglugi śródlądowej.

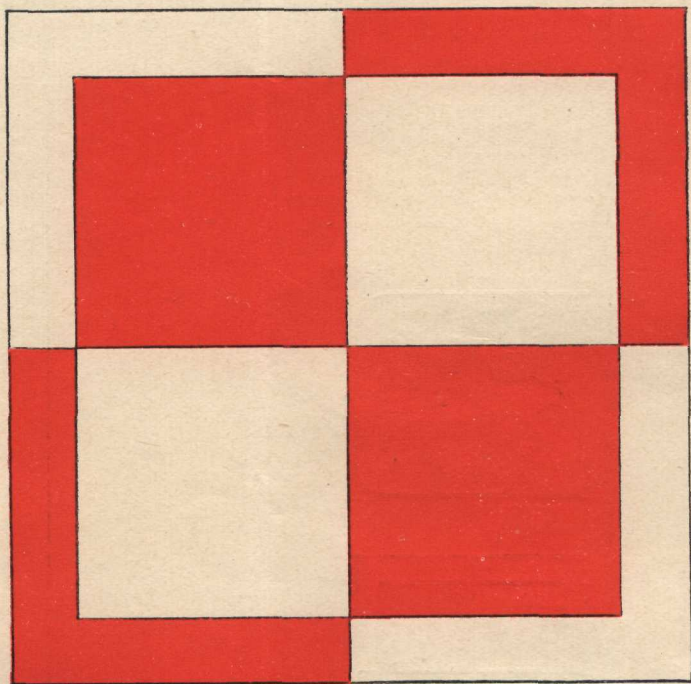

Flaga wojskowych portów lotniczych, oraz balonowa.

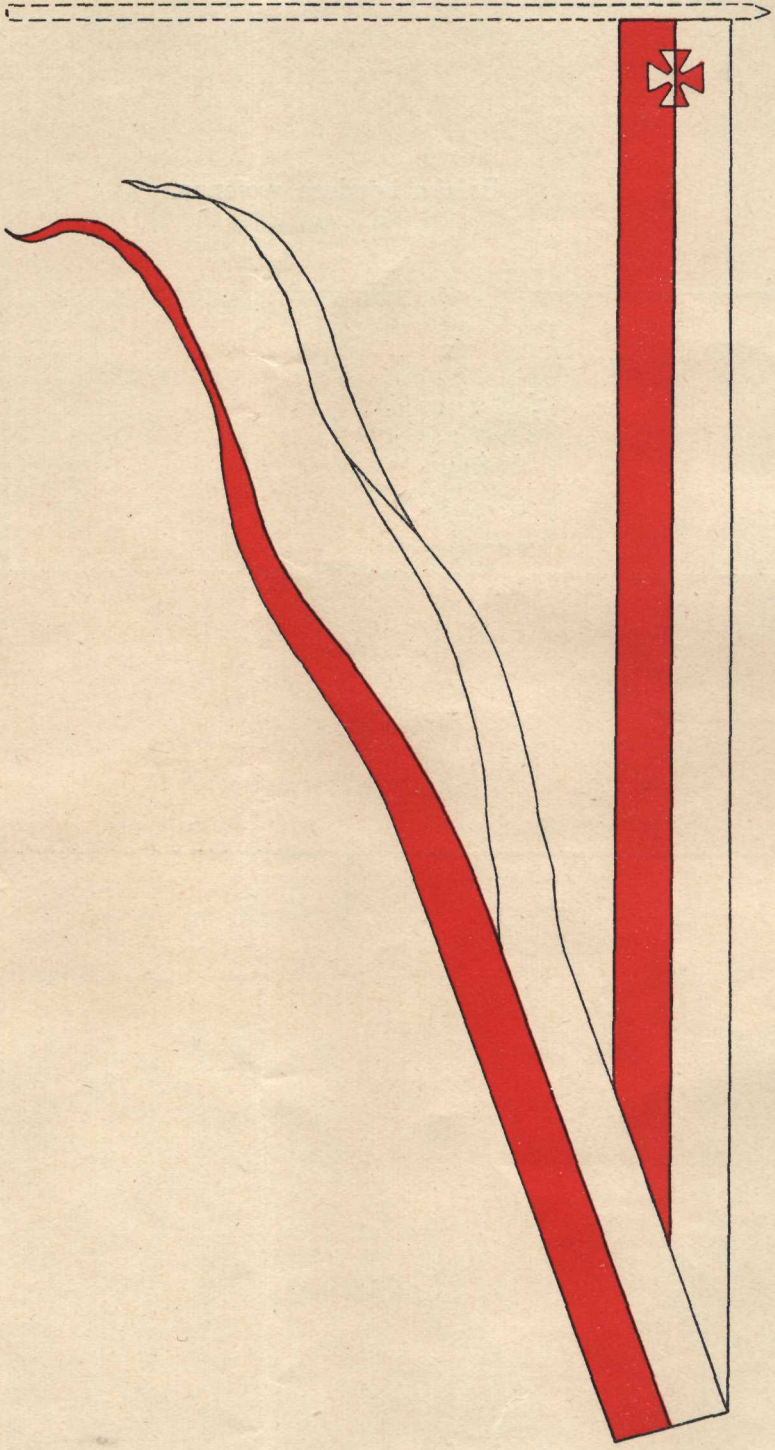
Szachownica lotnicza.

Polska bandera wojenna.

Znak dowódcy okrętu.

Proporzec marynarki wojennej.

